

Rahvaan naisen asu 1700-luku

1700-luvulla yhteiskunta jakautui yläsäätyihin (papit ja aateli) ja alasäätyihin (porvarit eli käsityöläiset ja kauppiat ja rahvas eli talonpojat). Yhteiskuntaluokka ja varallisuus näkyi pukeutumisessa selvästi. Lisäksi säätyjen oikeuksia mm. tiettyihin materiaaleihin säädeltiin laein. Porvareilla oli enemmän rahaa ja ehkä jopa yhteyksiä ulkomaille jolloin heillä oli mahdollisuus paremmin hankkia kankaita ja materiaaleja myös omaan käyttöön.

Rahvaan eli talonpoikien asut olivat materiaaleiltaan vaatimattomampia, kotikutoisia ja usein jopa nukkavieruja, eikä fyysisessä työssä toki haluttukaan hienompia vaatteita pilata. Varakkaamman talonpojan emännällä saattoi kuitenkin olla pyhävaatteiksi hienoja villahameita, painokuvioisia esiliinoja, kirjaittuja myssyjä ja värikkäitä liivejä ja kirkkosilkkejä.

Pukeutumisessa oli myös alueellisia eroja. Lännessä naiset käyttivät enemmän myssyjä ja vyötäröhameita kun taas idässä käytettiin päähuiveja, huntuja, olkaimellisia hartiushameita, sarafaaneja ja feresejä. Meidän tuntemamme suomalaiset kansallispuvut pohjautuvat rahvaan pyhävaatteisiin 1700-luvulta.

Varakkaammilla oli lisäksi hattuja, käsineitä, erilaisia ohuempia ja paksumpia huiveja ja viittoja, ehkä jopa pyllytyynyjä tai lantiomakkaroita hametta kohottamaan. Vastaavasti köyhemmillä talonpojilla ei välttämättä ollut varaa nahkakenkiin vaan jalkineina toimivat puukengät tai kuljettiin tuohivirsuissa tai paljasjaloin. Tärkeimmät asun osat olivat paita, hame, esiliina ja päänpeitto, eli jonkinlainen myssy tai huivi joka peitti hiukset.

Paita:

Paita oli väljä valkoisesta pellavasta ommeltu. Paidassa oli usein aliset, eli pitkä helma-osa joka oli tehty karkeammasta kankaasta koska se jäi piiloon hameen alle. Paidan pääntiellä voi olla nyörikuja joka kiristetään sopivaan kokoon nyöreistä vetämällä, tai se voi olla pienempi aukko joka suljetaan soljella kuten kansallispuvuissa.

Paitana voi käyttää kansallispuvun paitaa tai jotakin yksinkertaista valkoista paitapuseroa jossa on mahdollisimman vähän yksityiskohtia. Vältä kimallusta, näyttäviä nappeja, painokuvioita ja joustavia kankaita.

Esimerkkejä:

Aluspaita/paita ohje <https://www.marquise.de/en/1700/howto/frauen/18chemise.shtml>

Paita <https://hww.fi/www/miehen-paita-2/> (naisen paita on melko samanlainen joten tätä ohjetta voi käyttää esim jättämällä kauluksen pois)

Paita ja aliset, alushame, liivi <https://lajulankangastupa.com/2019/05/13/vanhan-viipurin-kansallispuvun-kunnostaminen/>

Paita <https://ruptuuri.harmaasudet.fi/wp/pukeutuminen/pukeutumisohje/> (scrollaa kohtaan "Paita")

Kansallispuvun paita alisineen <https://withmyhandsdream.com/2021/03/12/kokkola-costume-part-3-the-18th-century-shirt/>

Hame ja esiliina:

Hame saattoi alueesta riippuen olla vyötäröhame, olkaimellinen hartiushame tai feresi/sarafaani.

Useimmiten hameet olivat yksiväristä tai pystyraitaista villaa, joskus flammukuvioitua tai kuvioon kudottua. Yksinkertaisen vyötäröhameen voi valmistaa leikkaamalla täysleveästä kankaasta kaksi noin 1m pituista pätkää. Ne ommellaan yhteen renkaaksi molemmista hupioreunoista niin että yläreunasta jää noin 20 cm ompelematta. Yläreunat rypyttetään tai laskostetaan niin että kumpikin kankaan leveys on valmiina vähän

enemmän kuin puolet käyttäjän vyötärön ympäryydestä. Laskostettuihin/rypytettyihin reunoihin ommellaan kumpaankin vyötärökaitale ja sen päihin pitkät solmimisnauhat. Näin saadaan kaksi erillistä vyötärökaitaletta joissa kummassakin on kaksi solmimisnauhaa. Hameen sivuille vyötärölle jää päällekkäine menevät halkiot. Helmaan ommellaan päärme, leveys sen mukaan miten pitkä hameesta halutaan. Hyvä hameen pituus on noin nilkkaan asti. Rahvaan päällyshameissa ei yleensä ollut helmassa röyhelöitä, ne olivat ylempien säätyjen kotkotuksia. Puuvillaiseen tai pellavaiseen alushameeseen voi kuitenkin röyhelön ommella, tai sen voi ommella samalla mallilla kuin päällyshameen.

Hame puetaan niin että takaosan vyötärönauhat solmitaan ensin vyötärön ympäri etupuolelle ja vastaavasti etuosan vyötärönauhat solmitaan vyötärön ympäri taakse. Huomioi siis ommellessa että kaikki neljä nauhaa ovat riittävän pitkät. Hameena voi käyttää myös kansallispuvun hametta, yksiväristä pellavahametta tai muuta mattapintaisesta kankaasta ommeltua, vyötäröltä runsaasti poimutettua hametta jos ne ovat riittävän pitkiä, eli noin nilkkapituisia. Vältä kiiltäväpintaisia kankaita, painokuvioita, trikoota ja kirjailuja. Mitä muhkeampi hame, sen parempi, hameen alle voi pukea pellavaisen tai puuvillaisen alushameen, tai kuten aikalaiset tekivät, pukea useamman villaisen hameen päällekkäin.

Esiliina peittää lähes koko hameen etuosan. Esiliina voi olla valkoista tai värillistä yksiväristä kangasta, raidalliseksi rai ruudulliseksi kudottua tai painokuvioista kangasta. Kansallispuvujen oikeita esiliinoja ei välttämättä suositella käytettävän sillä niiden esiliinakankaat ovat usein silkkiä tai kalliita painokuvioisia kankaita. Arkikäyttöön sopiva esiliina on helppo valmistaa suorakaiteen muotoisesta kangaspalasta ompelemalla kapeammalle reunalle nauhakuja ja pujottamalla siihen tukeva nauha pukemista varten. Esiliinan vyötärön voi myös rypyttää valmiiksi ja kiinnittää rypyttettyyn reunaan vyötärönauhan solmimisnauhoineen.

Esimerkkejä:

Vyötäröhame <http://elamaa1700-luvulla.blogspot.com/2014/06/kaksi-rahvaan-naisen-hametta.html>

Sarafaani <https://withmyhandsdream.com/2020/10/31/making-an-early-19th-century-karelian-dress-the-sarafan/>

Esiliina talonpoikaisasun osana: <https://fi.wikipedia.org/wiki/Mansikkatytt%C3%B6>

Jakku ja talvisempi topattu hame <http://www.couturemayah.info/printjacket.html>

Liivi ja nuttu/röijy

Puvun yläosa oli nyöritetty liivi joka useimmiten ulottui vyötärölle, joskus myös lantion päälle. Pidemmässä liivissä saattoi olla helmapoimuja eli körttejä tai nauhalla kantattuja aukileikkauksia antamaan tilaa lantiolle ja hameen poimutuksille.

Liivin voi ommella esim kansallispuvun liivin kaavalla, tai simppelein miehustan kaavalla jättämällä siitä pois muotolaskokset ja hihat ja kaventamalla olkaimia. Liivin voi valmistaa yksivärisestä tai raidallisesta villasta, puuvillasta tai pellavasta. Voit käyttää kansallispuvun liiviä tai yksiväristä tai raitakuvioista modernia kauluksetonta liiviä. Nyöriksen sijaan liivin voi kiinnittää huomaamattomilla hakasilla tai hillityillä napeilla vaikka napit eivät olleetkaan kovin tavallisia. Vältä kiiltäviä materiaaleja, pitsejä, vetoketjuja ja ylisuuria ja taskullisia malleja.

Liivin päälle tai sen sijasta voi pukea hihallisen väljän nutun tai tiukemman röijyn. Jakun pituus saattoi olla alueesta riippuen bolero-mitasta vyötärölle tai lantion alapuolelle ulottuvaan leveähelmaiseen malliin.

Nutuksi tai röijyksi sopii lyhyt yksivärinen vyötäröpituinen jakku johon voi vaihtaa vetoketjun tilalle solmimisnauhat tai piilohakaset. Vältä kiiltäviä materiaaleja, moderneita kuvioita, vetoketjuja, näkyviä taskuja ja kauluksia.

Esimerkkejä:

Liivi ja hame <http://neulansilmanlapi.blogspot.com/2018/01/1700-luku-raidallinen-livstycke-ja.html>

Varakkaamman rouvan asu <http://shadowofmyhand.blogspot.com/2015/08/flower-print-jacket-and-take-on-18th.html>

Liivi ja hame <http://www.couturemayah.info/jumps.html>

Röijy <http://neulansilmanlapi.blogspot.com/2017/05/1780-luku-palvelustyton-ja.html>

Myssyt, huivit, kengät ja muut asusteet

Naiset eivät esiintyneet julkisesti ilman päähinettä joka oli alueesta riippuen ohut pellavamyssy, pitsillä eli tykillä koristettu kova- tai pehmeäkoppainen silkkimyssy, huivi tai pellavahuntu. Yksinkertaisin päähine on kolmiomainen pellava-tai puuvillahuivi joka solmitaan niskaan. Kansallispuvun tykkimyssyäkin voi käyttää, joskin ne ovat usein hiukan liian koristeellisia työvaatteiksi.

Hartiahuivi on yleensä kolmion muotoinen tai neliöstä kolmioksi taitettu ohut pellavahuivi, mutta myös yksivärinentai kuviollinen silkkihuivi tai yksinkertainen neulottu kolmiohuivi käy. Huivin voi solmia joko liivin/nutun päälle tai pukea niiden alle niin että vain vähän huivia näkyy päntien aukosta. Hartiahuivi ei kuitenkaan ole pakollinen asuste. Vältä moderneja suorakaiteen muotoisia huiveja, painokuvioita, glitteriä ja pitsiä.

1700-luvun kengät olivat yleisimmin soljilla suljettavat ja niissä oli matala korko. Nämä voi korvata kansallispuvun kengillä (mustat nauhakengät tai supikkaat) tai muilla hillityillä, mukavilla jalkineilla. Valitse mieluummin mitkä tahansa tummat hillityn väriset mukavat kävelykengät, ne kiinnittävät vähemmän huomiota. Myös paljain jaloin voi olla. 1700-luvulla käytettiin pitkiä, polven yli ulottuvia sukkaa jotka kiinnitettiin polvitaipteen ympäri solmittavin sukkanauhoin. Koska hameen alta ei sukkaa juurikaan näy, voit käyttää mitä hyvänsä yksivärisiä tai raidallisia paksuhkoja sukkahousuja tai polvipituisia sukkaa. Vältä lenkkareita, sandaaleita, korkeakorkoisia juhla-kenkiä, urheilusukkaa ja nilkkasukkaa.

Lisäksi voi käyttää elämää helpottamaan hameen alla irtotaskuja tai ommella esiliinan nurjalle puolelle huomaamattoman taskun. Kylmemmällä säällä sormettomat käsineet voivat lämmittää mukavasti ja aurinkoisella säällä aurinkolasit korvaa leveälierinen, matalakupuinen olkihattu.

Esimerkkejä:

Myssy <http://aika-akateemiset.blogspot.com/2016/10/vpa3.html>

Myssyn ohje englanniksi <http://artbeautyandwell-orderedchaos.blogspot.com/2009/05/how-to-make-18th-century-cap.html>

Sukat ja kengät <http://shadowofmyhand.blogspot.com/2016/01/>

Kynsikkäät <http://www.evildressmaker.com/?p=14177>

Irtotaskut <http://elamaa1700-luvulla.blogspot.com/2012/04/irtotaskut.html>

Lisätietoja:

Kirjallisuus: Rahvaan puku - Ildiko Lehtinen & Pirkko Sihvo

Netti: <https://sites.google.com/view/societehelsinki/pukugalleria>

Videotutorial: <https://www.youtube.com/watch?v=Hk9nTbcdeao>